

UNIVERSITETET I OSLO

Oppsummering og anbefalinger etter fase 1 av UU-prosjektet

September 2021

Prosjektet har kartlagt og vurdert:

- **Status på UU:** Hvorvidt oppfyller UiO sine digitale tjenester lovkravene for universell utforming?
Prosjektet har for **seks utvalgte tjenester** sett på både redaksjonelt innhold og tekniske rammeverk
- **Kompetanse:** Hvilken kompetanse på universell utforming har de ansatte på UiO, og hvilke tiltak kan hjelpe for å øke kompetansen der den kan bli bedre?
- **Innkjøpsprosesser:** Hvorvidt tas det hensyn til universell utforming i prosessene for utvikling og innkjøp av digitale løsninger?
- **Bemanning og ulike tiltak:** Hvordan bør UiO være rigget for å ivareta hensynet til universell utforming?

I tillegg har prosjektet gjennomført kompetanseheving og bevisstgjøring rundt UU.

Tjenester som ble kartlagt

- Canvas
- Nettsidene/uio.no
- Devilry
- Oria
- EHMS
- Passordtjenesten

Gjeldende lovkrav vi har testet etter

Det må oppfylles minimum 35 av 61 suksesskriterier i standarden

[Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold \(WCAG\) 2.0.](#) (AA)

Fra 1. januar 2021 gjelder kravene både nye og eksisterende løsninger.

Nye lovkrav kommer

EUs webdirektiv (WAD) ble vedtatt i Norge 28. mai 2021, og offentlig sektor skal følge nye krav fra og med 1. januar 2023.

- Regelverket trer i kraft 1. januar 2022, og gjelder for virksomheter i offentlig sektor
- Innføringstid på 1 år
- Nye krav skal følges fra og med 1. januar 2023
- 17 nye krav. I hovedtrekk:
  - Synstolkning av forhåndsinnspilt video omfattes
  - Mer tilpasning for mobile enheter
  - Krav om tilgjengelighetserklæring og derav krav om oppfølging
  - Nye intra- og ekstranett omfattes

Føringer fra Regjeringen

NY i september 2021:

[Strategi for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren \[pdf\]](#)

Alle universitets- og høyskolestudier skal være universelt utformet, og de faglig ansatte skal ha tilgang til universelt utformede digitale verktøy og tjenester.

Hva skjer om vi får tilsyn?

- UU-tilsynet har nå et stort fokus på UH-sektoren
- Så langt i år har det vært tilsyn hos UiB (Inspera), BI (Wiseflow) og UNIT
- Varsling 14 dager før tilsynet starter
- Finner de ut at nettstedet bryter regelverket, følger de opp virksomheten til feilene blir korrigerede. Om nødvendig bruker de pålegg om retting og dagbøter.

Mulige scenarier for tilsyn hos UiO:

- 1) Videoer uten teksting. Worst case: Avpublisere mange videoer.
(For her å være i forkant tenker vi å søke om unntak for teksting av forelesningsvideoer)
- 2) Office-dokumenter. Her har vi enda mindre kontroll på hva som blir publisert.

Status på UU i løsningene

Redaksjonelle feil

Flest avvik fant vi i det redaksjonelle innholdet.

Funn som går igjen i flere tjenester:

- Videoer uten teksting
- Manglende alt-tekst for bilder
- Kontrastfeil
- Feil bruk av overskriftsnivå
- Mangler i lenketekster

Veldig mange som publiserer, lite kunnskap om UU

Det er utfordrende med et stort antall ansatte som publiserer innhold, kombinert med lite kunnskap om UU.

I f.eks. Canvas og på nettsidene er i praksis alle ansatte publisister, dvs at vi må sikre at over 7000 ansatte kjenner til beste praksis og kravene til universell utforming for den type innhold de publiserer.

Vår anbefaling er at dette både angripes i **verktøyene** som bør bli bedre på å sikre at innhold som lages er UU, og med **flere ressurser, opplæring, organisering** og **forståelse og eierskap** til UU hos ledelsen ute i fagmiljøene.

Hva vil det koste å UU-tilpasse forelesningsmateriale?

Et røft anslag viser store kostnader knyttet til alt materialet som blir publisert.

Kostnadsanslag PPT/foiler per år

3000 emner * 10 forelesninger med foiler * 3 timer for å fikse UU per foilsett = 90.000 timer.

90.000/1750 timer i ett årsverk gir **51,4 årsverk** for å UU-sikre foilene som blir publisert.

Kostnadsanslag videoer per år

24.000 forelesningsvideoer * 1 time * 2,5 timer (tid til autoteksting + renskriving) = 60.000 timer.

Arbeidet med UU-tilpasse foiler er noe den enkelte foreleser må gjøre, mens teksting av video er noe vi kan ansette studenter til gjøre.

1.1.2023 kommer det flere redaksjonelle krav

- Det blir innført krav om synstolkning av alle video-opptak som publiseres
- Synstolkning er vanligvis et “lydspor” som publiseres i tillegg til videoen som forklarer hva som vises i bildet og som ikke blir sagt muntlig av noen i videoklippet
- Men for de fleste videoer vi publiserer, er det noe som kalles “innebygd synstolkning” som er mest aktuelt
- I praksis betyr det at **alle forelesere må endre måten de foreleser på**, og f.eks. passe på at de forklarer grundig muntlig alle figurer og grafer som vises på foilene
- Å forklare faglig innhold som vises frem på en foil er ikke noe du kan betale studenter for å gjøre i etterkant, slik som du kan med teksting av forelesningsvideo

Feil i de tekniske rammeverkene

Vi fant feil i alle tekniske rammeverk vi evaluerte, men få av dem var alvorlige.

Noen funn som går igjen i flere tjenester:

- Kontrastfeil
- Feil bruk av overskriftsnivå
- Feil i visning ved zooming over 200 %
- Ulogisk rekkefølge ved tastaturnavigering
- Feil ved fokusmarkering

Begrenset mulighet til å rette feil i tekniske rammeverk

- I flere av systemene vi undersøkte (3 av 6) har vi kun begrenset mulighet til å rette feil.
- Det skyldes at systemene er utviklet og driftet av eksterne leverandører (skytjenester).
- Ved et tilsyn er UiO helt avhengig av velvilje og oppfølging fra den eksterne leverandøren for å få rettet feil som blir påpekt av tilsynet, innenfor en veldig stram tidsramme.
Hvis ikke vil UiO få dagbøter når fristen for retting utløper.
- Lovverket for universell utforming trådte i kraft senere enn da avtalene med leverandørene ble inngått. Det er da rimelig å anta at det ikke ligger tilstrekkelige krav til verken nivå på UU eller responstid for utbedring av feil i avtalene våre.

Oppsummering status UU

- Ingen av de 6 systemene overholdt gjeldende lovkrav for universell utforming
- Graden av feil varierte fra svært alvorlige til en rekke mindre feil
- Feilene fordeler seg på det tekniske rammeverket til tjenesten eller i innholdet som brukerne lager eller laster opp
- I systemer fra tredjepartsleverandører har UiO begrenset mulighet til å rette feil
- For feilene som ble avdekket i innholdet, er omfanget svært stort, og arbeidet med å rette feilene er anslått til flere titalls årsverk

Kompetanse på UU

Intervjuer med tjenesteansvarlige

- Vi pratet med tjenesteansvarlige/systemeiere på et institutt, tre avdelinger i sentraladministrasjonen (LOS) og Universitetsbiblioteket
- Planen var å også prate med MN om tjenesten EHMS, men vi har ikke fått tak i dem
- Vi presenterte funnene for de tjenesteansvarlige
- Undersøkte hvilke ressurser og kompetanse på UU som tjenesten har i dag
- Undersøkte hvilke planer tjenesten har for å oppfylle de resterende UU-kravene, samt hvordan de er rigget for å jobbe rutinemessig med UU framover
- Undersøkte hvilke områder de kunne ha behov for hjelp/ressurser i UU-arbeidet framover

Kompetanse på UU

- Blant 3 av 6 systemeiere som ble undersøkt, var kompetanse og bevissthet rundt UU lav eller ikke-eksisterende
- Alle systemeiere så behovet for en sentral funksjon rundt UU som kunne rådspørres og veilede
- Alle systemeiere så behov for å heve egen kompetanse på UU
- I systemer med desentralisert publisering (Canvas og uio.no) har vi store utfordringer:
  - Det er et stort antall publisister med lavt kompetansenivå på UU
  - En enorm mengde innhold
  - Mangelfulle rutiner
  - Usikkerhet rundt hvem som har ansvaret for UU
  - Mye utskiftning av publisister

Status for innkjøpsprosesser og UU

Seksjon for innkjøp har ansvar for:

- Etablering av rammeavtaler og kontrakter i forbindelse med innkjøp
- Å gi støtte, rådgivning, opplæring og utvikling av standardprosesser for innkjøpsområdet ved UiO

Hvert år bistår innkjøpsavdelingen i ca. **5 store** og **35 mindre innkjøp** av digitale løsninger.

Etter samtaler med avdelingen fant vi at UU ikke blir godt nok ivaretatt. Leverandørene skal i teorien levere tjenester som er universelt utformet i hht. lovkravene, men dette blir i praksis ikke godt nok undersøkt og dokumentert av miljøene ved UiO som står for innkjøpet før en kontrakt blir signert.

Innkjøpsavdelingen ønsker bistand for å sikre at UU blir bedre ivaretatt i innkjøpet av digitale løsninger.

Formidlingstiltak fra UU-prosjektet: Kompetanseheving og bevisstgjøring

- Informasjon og opplæring av systemeiere for de seks utvalgte systemene i AKS, SADM, MN, UB og USIT
- Deltatt i studieledermøtet, SK-ITU og på USITs ledermøte og informert og fått innspill til prosjektet
- Arrangert Fagdag om universell utforming for alle nettredektører (i samarbeid med AKS)
- Utarbeidet og lansert UU-vettregler for nettpublisister
- Arrangert UU-dag på IT-konferansen (i samarbeid med USIT)
- Arrangert Forum for brukskvalitet med fokus på UU (i samarbeid med USIT)
- Presentasjon av UU-prosjektet på Bufdir sitt UU-webinar “UnIKT” (YouTube)
- Presentasjon av UU-prosjektet på Universell-konferansen “Webinar om inkluderende læringsmiljø”
- Gjeste blogg på uutilsynets egen blogg om utfordringene med universell utforming i selvbetjeningsportalen til DFØ og oppslag i Khrono om samme tema
- Delt resultatene fra UU-gjennomgang av Canvas med andre i sektoren

Anbefaling organisering, bemanning
og tiltak

Nytt tjenestetilbud med varig bemanning

Det er nødvendig med en varig bemanning for å ivareta hensynet til universell utforming. Et eget tjenestetilbud for universell utforming må imøtekomme flere behov:

1. Tjenestetilbud knyttet til innkjøp
2. Tjenestetilbud for UU-evalueringer (internt UiO)
3. Tjenestetilbud for UU-evalueringer (betalt oppdrag UH-sektor)
4. Oppfølging av UU i systemer med mye lokalt publisert innhold
5. Andre faste og nødvendige ansvarsområder/oppgaver innen UU

1. Tjenestetilbud knyttet til innkjøp

- Hvert år bistår innkjøpsavdelingen i ca. 5 store og 35 små innkjøp av digitale løsninger
- Innkjøp har i lang tid stilt krav til UU i våre innkjøp
- Innkjøp har ikke selv kompetanse til å vurdere om leverandørene oppfyller UU-kravene
- Miljøene ved UiO som kjøper inn løsninger, har heller ikke (nok) kompetanse på UU
- Innkjøp ser et stort behov for UU-kompetanse inn i de viktigste innkjøpene.

Forslag: Etablere en kapasitet hvor vi kan bistå med UU-rådgivning i de 5 store og 10 av de små innkjøpene av digitale løsninger som vi gjør hvert år.

Estimert timebruk innkjøp: 575 timer.

2. Tjenestetilbud UU-evalueringer (internt på UiO)

- UiO har en stor portefølje av innkjøpte, egenutviklede, felles sektorsystemer og gratis skyløsninger (ikke innkjøp) som er underlagt krav til universell utforming.
- Det er et voksende behov for å få hjelp til å vurdere om disse systemene oppfyller lovkravene til universell utforming.
- De aller fleste systemene er under kontinuerlig utvikling, som igjen vil kunne lede til nye UU-problemer
- Det er derfor nødvendig, med jevne mellomrom, å sjekke om UU-kravene blir overholdt

Forslag: Etablere et tilbud for gjennomføring av 3 store og 5 små UU-evalueringer hvert år.

Estimert timebruk: 375 timer.

3. Tjenestetilbud UU-evaluering (oppdrag for UH-sektor)

- Behov for kunne gjøre evaluering av UU i innkjøp- og utviklingsprosjekter i regi av samarbeid som Uninett, SIKT (tidligere UNIT), BOTT og Circle U

Estimat: 300 timer (som finansieres av oppdragsgivere)

4. UU i systemer med mye lokalt publisert innhold

- Dette gjelder spesielt systemene Canvas, Inspera og UiO.no (Vortex)
- Behov for å drive aktiv oppfølging mot de ansvarlige for disse tjenestene ute på fakultet og institutt
- Bidra til lokal kursing av publisister ute i fagmiljøene
- Pådriver, oppfølging og måling av tilstand på UU i disse systemene
- Faste møtepunkter med fakultetskoordinator Canvas/Inspera og lokale nettedaktører
- Koordinere tiltak med systemeier Canvas, Inspera og sentral nettedaktør
- “Hjelpe fakultetene med å bli gode på UU”

Estimat: 500 timer

5. Andre nødvendige ansvarsområder/oppgaver innen UU (I)

- Generell UU-rådgivning mot miljøer med behov for bistand **100**
- Drive aktiv kompetanseheving og bevisstgjørende tiltak som f.eks. faste UU-kurs og UU-dag for hele UiO **100**
- Holde seg oppdatert på UU-fagområdet **100**
- Delta eller lede UU-relaterte prosjekter som teksting av video, UU i undervisningsmateriale, designsystem, Blackboard Ally, nye retningslinjer for innkjøp **500**
- Oppfølging av allerede gjennomførte UU-evalueringer **100**

5. Andre nødvendige ansvarsområder/oppgaver innen UU (II)

- Representere UiO/delta i nasjonale utvalg og samarbeidsfora rundt UU f.eks. Bufdirs UnIKT-forum 50
- Holde ledelsen oppdatert med tilstand og initiativer knyttet til UU 100
- Søke om midler fra Bufdir, Universell og andre som deler ut UU-midler 100
- Vurdere UU i søknader om strategiske satsningsmidler i SK-ITU, SK-ITF og SK-AIT 50

Estimert timebruk: 1200 timer

Oppsummering av ressursbehov varig bemanning

1. Tjenestetilbud innkjøp 575 timer
2. Tjenestetilbud UU-evaluering (internt UiO) 325 timer
3. Tjenestetilbud UU-evaluering (betalt oppdrag UH-sektor) 300 timer
4. Oppfølging av UU i systemer med mye lokalt publisert innhold 500 timer
5. Andre ansvarsområder og oppgaver 1200 timer

Totalt: 2900 timer (hvor 300 timer er finansiert av oppdrag)

UU-tiltak (prosjekter)

I tillegg til varig bemanning med et fast tjenestetilbud, er det også nødvendig med flere konkrete prosjekter avgrenset i tid for å løfte UU på viktige områder for UiO.

1. Fase 2 av UU-prosjektet - forankring og igangsetting

- Informasjonsrunde om UU-krav hos alle enheter på UiO á la GDPR-prosjektet
- Presentere det sentrale tilbudet rundt UU
- Utarbeide e-læringskurs og vanlige kurs for de viktigste områdene rundt UU
  - F.eks. “Slik lager du forelesningsfoiler som er universelt utformet”

Estimat: 500.000 frikjøp USIT (½ årsverk)

2. Teksting av forelesningsvideo (videreføring i 2022)

Manglende undertekster på video er identifisert som et av de mest alvorlige og omfattende UU-problemene hos UiO. Prosjekt “Teksting av video” ble satt i gang høsten 2021, og det utvikles nå en tjeneste for teksting av videoer hvor USIT utvikler og tilrettelegger den tekniske tjenesten. Enhetene må selv organisere støttefunksjoner som kan renskrive den automatisk genererte teksten.

Behov våren 2022: Videreføre, forbedre og skalere opp bruken av Autotekst hos ulike fakulteter og miljøer hos UiO.

Kostnader Google: 150.000

Kostnader bemanning + videreutvikling: 400.000

Estimat: 550.000

3. Prosjekt med innkjøpsavdelingen

- Se nærmere på og forbedre eksisterende UU-krav i innkjøpsrutinene
- Se på hvordan det sentrale tjenestetilbudet om UU-vurdering skal benyttes som en integrert del av rutinene
- I tett samarbeid med Seksjon for innkjøp

Estimat: 250.000 frikjøp ($\frac{1}{4}$ årsverk) av innkjøpsavdelingen og ressurser fra fast UU-bemanning

4. Canvas

- Se på organisering, ansvar og arbeidsprosesser for å sikre at UU blir ivaretatt
- Innkjøp og innføring av støtteverktøy. Blackboard Ally

Estimat: 500.000 (1/2 årsverk) økt fast bemanning i SADM/DIG + 500.000 årlig kostnad Blackboard Ally + ressurser fra fast bemanning UU i prosjektperioden

5. Nettsidene/uo.no

- Se på organisering og arbeidsprosesser for å sikre at UU blir ivaretatt
- Siteimprove for overordnet blick og verktøy til redaktørene
- Design og utvikle UU-sjekk i Vortex for lett tilgjengelig verktøy for publisister

Estimat: 500.000 (1/2 årsverk) i økt bemanning i AKS + 250.000 årlig avgift Siteimprove + 100.000 sikkerhetsvurdering/tilpasninger Siteimprove i Vortex + 100.000 design/utvikling UU-sjekk Vortex + ressurser fra fast UU-bemanning

6. Andre forslag/konkrete tiltak vi bør ta med?

- Bygge UU-fagnettverk ala personvern istedenfor sentral oppfølging av eksisterende fora på fakultet/institutt?
- Penger til lokale UU-tiltak?
- Sikre UU i innholdet i Inspira?
- Gjennomgang av eksisterende avtaler/kontrakter (mtp. krav til UU og respons ved feil/tilsyn)?

Oppsummering ressursbehov UU

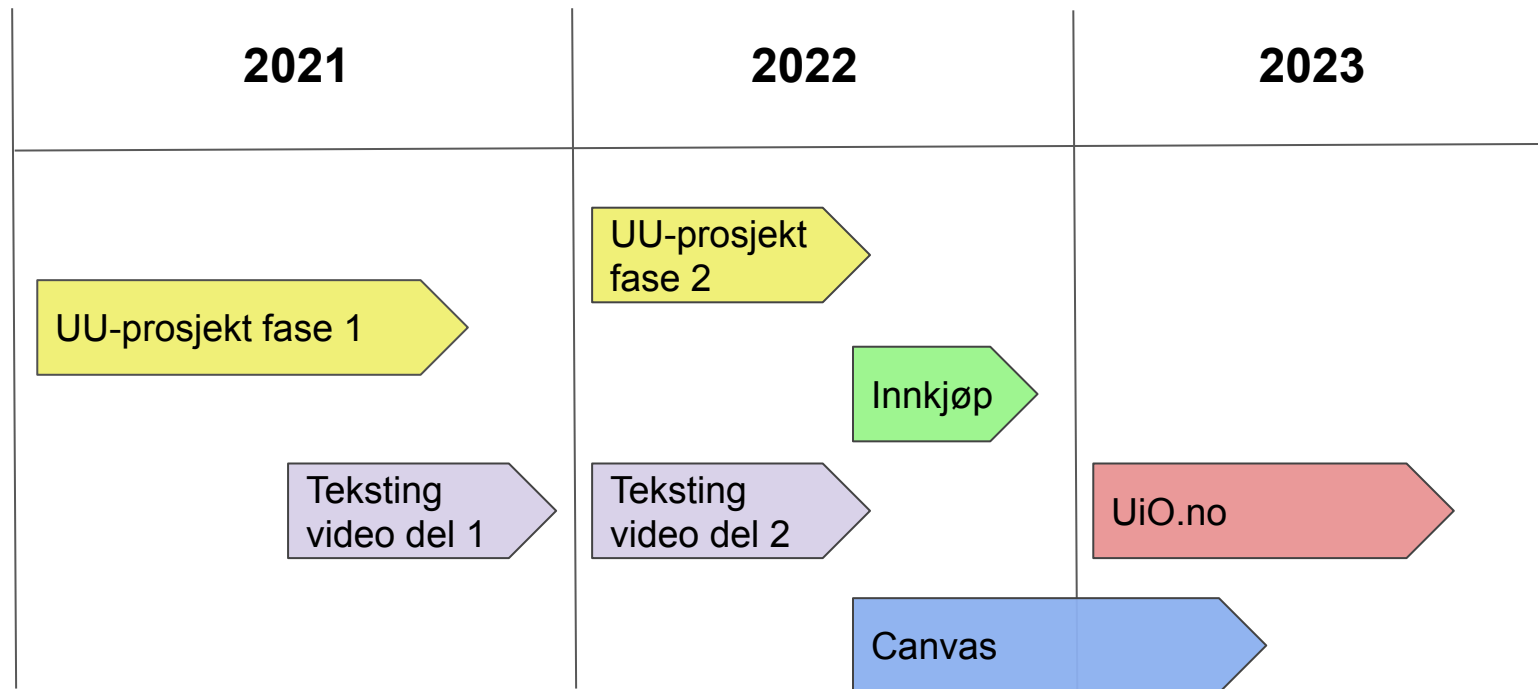
Fast bemanning

- 2900 timer (ca. 2 årsverk), hvor 300 timer er finansiert av eksterne oppdrag.

Tiltak/prosjekter

	2022	2023	2024
Engangsbeløp	1.300.000	200.000	0
Årlig beløp verktøy	250.000	750.000	750.000
Årlig beløp bemanning Canvas/uio.no	250.000	1.000.000	1.000.000

Tidslinje for prosjekter/tiltak

Regnskap for UU-prosjektet fase 1

Midler fra SK-ITU: kr 657.000,-

Budsjett	Brukt i prosjektperioden	Gjenstående
932 timer	930 timer	2 timer